

Getty Images

Andy Warhols debututstilling viste 32 malerier av suppebokser. Senere har han blant annet portrettert Dronning Sonja.

Fabrikkarbeideren

Andy Warhol var mannen som for alltid forandret oppfatningen av hva kunst og kunstnere kunne være.

Tekst Bår Stenvik

I 1989 BLE Andy Warhols dagbøker utgitt, men den legendariske multikunstneren selv var ikke til stede under lanseringen. Han døde to år tidligere etter en rutinemessig galleblæreoperasjon. Boken var ført i pennen av hans mangeårige sekretær, Pat Hackett. Med utgangspunkt i 20 000 sider med usammenhengende notater, redigerte hun livet hans ned til 807 sider som starter 24. november 1976 og ender elleve år senere, bare få dager før han dør.

Warhol ble kjent for filmer om ting som ikke rørte seg, han brukte konsekvent skuespillere som ikke kunne spille, og han lagde kunst som ikke så ut som kunst. Han fikk andre personer til å male bildene for seg, og moren sin til å signere dem. Så hvorfor skulle han skrive dagbøkene sine selv?

OUTSIDEREN. Andy Warhol ble født i 1928, av slovakiske foreldre, og viste tidlig talenter som gjorde foreldrene bestemt på å sende ham til college. Etter endt utdanning bygde han seg raskt et ry i New York som profesjonell illustratør. Innen 1960 hadde han etablert seg trygt som bidragsyter både til tidsskrifter og reklamebyråer, og eide sin egen fireetasjes bygård på Manhattan.

Men Warhol hadde aspirasjoner om å bli seriøs kunstner. Kunstmiljøet tok

ham imidlertid ikke på alvor, og han ble betraktet mer eller mindre som en innpåsliten groupie av kunstnerne han beundret, som maleren Jasper Johns og forfatteren Truman Capote.

Alt dette skulle forandre seg etter at Warhol debuterte med utstillingen “32 Campbell’s Soup Cans” i 1962; 32 malerier som viste suppebokser i forskjellige smaks-
v a r i -
a n t e r.
Warhol tilhørte

en ny generasjon “pop-kunstnere” som kastet de tradisjonelle, høyverdige, kunstneriske temaene på båten, og han ble raskt den fremste av dem.

ANTI-KUNSTNEREN. Warhol fortsatte å lage anti-kunst, som skulpturer av såpekasser som knapt kunne skilles fra vanlige såpekasser, bortsett fra at de sto i et galleri. Han “skrev” en roman uten å skrive, ved hjelp av en båndopptaker, og han lagde anti-filmer som *Sleep*, hvor et ubevegelig kamera viser en mann som sover i over seks timer.

Studioet hans på East 47th Street i New York fikk navnet “The Factory”, som et brudd med det tradisjonelle

synet på kunstneren som en kreativ sjel som lager noe unikt, i motsetning til det masseproduserte. Andy Warhol gjorde det omvendt. Ikke bare lagde han mange versjoner av samme bilde, han gjorde også repetisjon til en del av verket, ved for eksempel å henge portretter av Marilyn Monroe og Elvis på rekke og rad.

“Fra å være en outsider i kunstmiljøet, ble Warhol raskt den alle ville kjenne.”

INSIDEREN. Fra å være en outsider i kunstmiljøet, ble Warhol raskt den definitive insideren, den alle ville kjenne. The Factory ble et legendarisk tilholdssted for en mengde folk som prøvde å gjøre seg interessante nok til at Warhol ville ha dem med i et av prosjektene sine, og han lovet også å gjøre dem til “superstjerner” – et ord ingen kunstner før Warhol ville uttalt med annet enn forakt.

Warhols uttalelser og mange *one-linere* (som for eksempel “Jeg er en dypt overflatisk person”) var så paradoksale og selvmotsigende at alle lagde sine egne teorier om hva kunsten hans dreide seg om. Noen mente han kritiserte forbrukssamfunnet og konfor-

Campbell's Soup-maleriene er Andy Warhols mest kjente verk

Scapix

Scapix

BAK KULISSENE

Dokumentarfilmen *Andy Warhol's Factory People* forteller den fascinerende historien om det som foregikk i den nedlagte hattefabrikken på East 47th Street i New York fra Warhol kjøpte bygget i 1964 til han flyttet ut fire år senere.

Scapix

DOBBEL IRONI

Et av de mest ikoniske Warhol-verkene er hans Brillo-boks-skulpturer – etterligninger av såpebokser. Ved en skjebnens ironi viste det seg at designet på de originale boksene var utført av James Harvey, en maler innen den abstrakte ekspresjonismen, som gjorde slike jobber for å finansiere den seriøse kunsten sin.

Getty Images

UBEREGNELIG

I sine år som konge av The Factory, fikk Warhol kallenavnet Drella. Navnet skyldtes at hans personlige stil var like uberegnelig som hans offentlige image: En dag var han vennligheten selv, den neste avvisende og manipulerende, som en blanding av Dracula og Askepott (Cinderella).

Kjendiser flokket seg rundt Warhol. Her med Dolly Parton.

Getty Images

Scapix

miteten med sine bilder av colaflasker. Andre mente at han hyllet det folkelige gjennom å vise objekter fra vanlige menneskers hverdag.

FORRETNINGSMANNEN. I 1968 ble Warhol skutt av Valerie Solanas. Hun hadde hatt tilknytning til Factory-miljøet, og mente Warhol hadde "fått for mye makt over livet hennes". Warhol overlevde så vidt, med varige skader og smerter resten av livet.

The Factory ble aldri det samme etter attentatet. Warhol skalerte ned aktiviteten, og fikk på 70- og 80-tallet mer oppmerksomhet for sitt glamorøse liv og assosiasjoner til kjendiser enn for kunsten sin. Han elsket både kjendiser og sladder, og ble rik på å rulle ut masseproduserte kjendisportretter,

samtidig som han utga det glansede magasinet Interview.

SLADDERHANKEN. Det er disse siste årene som skildres i de posthume dagboksnotatene: fester, kjendiser, sladder. De daglige telefonrapportene til sekretæren Pat begynte som notater for å kunne spore sine egne utgifter og bevegelser med tanke på å unngå bråk med skattevesenet, men Warhol snakket om alt han gjorde og tenkte, og til slutt endte de nedskrevne notatene – som alt annet Warhol tok i – som kunst.

For mange kunstnere kunne det nok fortonet seg som et mareritt om de skulle bli husket like mye for sladder og intime detaljer som for kunsten sin. Men Andy Warhol ville sannsynligvis smilte lurt fra det hinsidige. ■